

Napačni računi

Na prvi strani našega lista smo imeli že večkrat zares neprijetno priložnost komentirati in zavračati razne italijanske zahteve po slovenskem in hrvaškem narodnem ozemlju — nekdanji coni B Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je pripadla po londonskemu sporazumu iz leta 1954 Jugoslaviji in predstavila danes del jugoslovanskega državnega ozemlja in hkrati državnega ozemlja SR Slovenije in SR Hrvatske. Takih zahtev ni mogla roditi zdrava pamet, kaj šele državniška modrost, zato se začudeno sprašujemo, kako se je moglo zgoditi, da je italijansko zunanje ministrstvo sredi vladne krize, to je prejšnji ponedeljek, 11. t.m., poslalo jugoslovanski vladi noto, v kateri je protestiralo proti temu, da so dale jugoslovanske oblasti postaviti na meji kovinske table z napisom »Socialistična republika Slovenija«, češ da je to samovoljnost, ker ima Jugoslavija tisto ozemlje (cono B) samo v upravi, ker italijanska suverenost nad njim ni ugasnila. Kot znano, je to teza italijanskih desničarskih in fašističnih krogov, in res težko si je misliti, kaj je pripravilo ministrska Mora, da je sredi vladne krize odposlal na jugoslovanski naslov tako izizvalno noto.

Seveda sta jugoslovansko zunanje ministrstvo in včeraj, v sredo 20. t.m., tudi jugoslovanska zvezna vlada odločno zavrnila to izizivanje in ga označila tako, kakor zasluži — za dejanje, ki je v popolnem nasprotju z vsem današnjim prizadevanjem za pomirjenje, zблиžanje in sodelovanje v Evropi in za dobro sosedstvo med obema državama. Italijansko zunanje ministrstvo je že na prvi jugoslovanski odgovor skušalo nekoliko omiliti vtis svoje note in popraviti slab vtis, ki ga je naredila, vendar je iz poluradne izjave ministrstva, ki jo je razširila v torek agencija ANSA, razvidno, da v bistvu vztraja pri svojem stališču. Toda neglede na uradna odgovora jugoslovanskega zunanjega ministrstva in vlade je dobila nova nota italijanskega zunanjega ministrstva ogorčen odgovor od same jugoslovanske javnosti, posebno še v Sloveniji in Hrvatski, ki sta najbolj direktno prizadeti in užaljeni zaradi tega napada na njuno narodno in državno ozemlje. Oglasili so se politični predstavniki, pa tudi človek s ceste, ki se je hkrati grenko vprašal, koliko je torej resnice na tistem toliko hvalisanem odličnem sožitju in sodelovanju med obema državama. Je vse samo hlimba in preži za tem videzom star pohlep po slovenski in hrvaški zemlji, stare blodnje o možnosti osvajaških pohodov?

Italijansko zunanje ministrstvo in Rumorjeva vlada bosta vneto zatrjevala, da ne mislita tako, in bosta navajala vsakovrstna opravičila in pojasnila za ta svoj korak. Toda prejšnjega jugoslovanskega zaupanja v italijansko demokracijo, v pošteno demokratično naravo Rumorjeve vlade ne bosta mogla več oživiti. Še manj pa zaupanja našega človega

(dalje na 3. strani)

Negotova prihodnost nove Rumorjeve vlade

Ministrski predsednik Rumor je že predstavljal svojo novo vlado parlamentu. Če jo primerjamo s prejšnjo, ugotovimo, da tokrat niso v vladi zastopani republikanci, ki pa so še vedno ostali v levosredinski koaliciji in bodo vlado podpirali od zunaj. Program pete Rumorjeve vlade v bistvu ne vsebuje nobene novosti, kajti povečini ponavlja smernice, o katerih so se bili sporazumeli voditelji levosredinskih strank na vrhunskem sestanku v začetku februarja. Glavni poudarek je na gospodarskih problemih, pri čemer prihaja v poštev predvsem boj proti inflaciji.

Kar zadeva samo sestavo vlade, je treba še omeniti, da sta postala ministra socialistični poslanec Mancini in demokristjanski poslanec Andreotti. Prvi je voditelj socialistične struje, ki je znotraj stranke ostro kritiziral sodelovanje socialistov v prejšnji Rumorjevi vladi, drugi pa je bivši predsednik sredinske vlade in še do pred kratkim zagovornik sredinske politike sodelovanja z liberalci. Mancini je postal minister blagajne za Jug kar pomeni, da je prevzel resor, ki postaja čedalje pomembnejši glede na politiko ogromnih investicij, ki jo vlada namerava voditi v južnih predelih države. Andreotti pa je prevzel obrambno ministrstvo, ki je tudi važno, zlasti glede na nekatere dogodke, ki so se pripetili v zadnjem času v višjih vojaških krogih, saj so nekaj višjih častnikov postavili pod ključ, ker so osumljeni desničarskega prevratniškega delovanja. Obrambno ministrstvo je med drugim odgovorno za delovanje

obveščevalne službe SID, proti kateri prav tako letijo hudi očitki. Z vstopom teh dveh politikov v vlado pa se je ta gotovo okrepila, ker sta tako socialistična kot demokristjanska stranka širše in krepkeje zastopani v novi vladni formaciji.

Kar zadeva zaupnico v parlamentu, je Rumor lahko miren, saj lahko računa na podporo 373 poslancev in 192 senatorjev, kolikor pač znaša skupno število parlamentarcev vseh štirih levosredinskih strank.

Proti novi vladi pa so napovedali odločno opozicijo komunisti, ki menijo, da njen program ne ustreza potrebam in zahtevam širokih ljudskih množic. Politični opazovalci skušajo proučiti vzroke in naloge takšnega komunističnega preobrata, saj je znano, da je KP vodila »mehko« opozicijo proti prejšnji vladi. Nekateri trdijo, da so se komunisti odločili za novo stališče, ker je glavni demokristjanski tajnik zavrnil njihov predlog o tako imenovanem »zgodovinskem kompromisu« in ker je izsilil razpis referendumu o razporoki. Naj bo resnica takšna ali drugačna, pa je že sedaj jasno, da nova vlada ne bo imela lahkega življenja, ker utegne novo stališče KPI vplivati na sindikate, ki danes predstavljajo v državi veliko in mogočno silo, saj morejo sprožiti vladno krizo v kateremkoli trenutku. Zato nekateri že napovedujejo, da peta Rumorjeva vlada najbrž ne bo preživela referendumu o razporoki, ki bo, kot znano, 12. maja.

Ameriško posojilo Jugoslaviji

Ameriški bančni zavod US Export-import Bank je jugoslovanski letalski družbi JAT obljubil 9 milijonov in 200 tisoč dolarjev posojila za financiranje nakupa dveh letal vrste Boeing 727-200. Celotna naložba znaša 20 milijonov dolarjev in pol. Ista banka bo tudi nudila jamstvo za 9 milijonov dolarjev posojila, ki ga bo Jatu nudila United California Bank International. Jat bo z lastnimi sredstvi kril 10 odstotkov naložbe. Pogodba določa vračanje posojila v dvajsetih šestmesečnih obrokih začevši z letošnjim 10. decembrom. Obresti znašajo 6 odstotkov letno.

SKLEP EGS O PREPOVEDI UVOZA MESA PRESENETIL JUGOSLAVIJO

V jugoslovanskih gospodarskih krogih je povzročil nemajhno presenečenje sklep o prepovedi uvoza mesa, ki ga je Evropska gospodarska skupnost sprejela v trgovanju z drža-

vami izven EGS. Jugoslovanski funkcionarji pa niso hoteli komentirati te odločitve, niti niso hoteli govoriti o morebitnih ukrepih, ki jih bo sprejela Jugoslavija.

Jugoslovanska zunanja trgovina, v kateri ima izvoz mesa pomembno mesto, saj predstavlja 12 odstotkov celotne vrednosti, je lani izvozila na italijanski trg približno 75 tisoč ton mesa.

—o—

Brandtova socialno-demokratska stranka je doživela pretekle dni dva huda volivna poraza in sicer pri deželnih volitvah v Hamburgu in v deželi Pfalz-Porenje. Napredovala je krščansko-demokratska stranka. Nemški volivci postajajo nezadovoljni z Brandtovo vlado, verjetno iz gospodarskih razlogov in zaradi njene prevelike pasivnosti v zunanji politiki.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 24. marca, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Beethoven: Sonata »Pomlad«. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder »V Telebaniji«. Napisal F. Kumer Režija: Ljiljana Lombard. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj zakaj... 13.14-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Zakopani Prometej«. Radijska farsa, napisal Alojz Rebula. RO. Režija: Jože Peterlin. 19.20 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 20.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Pesmi brez besed.

♦ PONEDELJEK, 25. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Iz Zlatorogovega kraljestva«. 12.00 Opoldne z skega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušalce (Dajami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Glas in orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sportna Tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Baritonist Samo Vremšak in pianist Jakob Jež izvajata samospeve Frana Serafina Vilharja, Franja Gerbiča, Matija Bravničarja, Jakoba Ježa in Sama Vremšaka - Stefan Kocijančič: Povesti za mlade ljudi - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

♦ TOREK, 26. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Medigre za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sopranistka Kirsten Flagstad, pri klavirju Edwin McArthur. Samospevi Edvarda Griega. 18.55 Formula 1: Pevec in orkester. 19.10 Jože Cesar - slikar in senograf, 6. oddaja. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Mossorgski: Hovanščina, opera. V odmoru (21.15) »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 22.15 Motivi iz filmov in revij.

♦ SREDA, 27. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za 1. stopnjo osnovnih šol) »Rišimo skupaj!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole. 18.50 L. Torrebruno na pavke, pri klavirju Alice Strauss-Markl. Gerschwin - pred. L. Torrebruno: Uspavanka, Ritmično potovanje. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. v odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico. 22.10 Južnoameriški zvoki.

♦ ČETRTEK, 28. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelji naše dežele (Bruno Bidussi). 19.10 Spomin na Jakoba Ukmarja (Alojz Rebula). 19.40 Za najmlajše: Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Le premisli, Giacomo!«. Komedijska, napisal Luigi Pirandello. 22.20 Odlih ob glasbi.

♦ PETEK, 29. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Spoznavajmo naravo: S čolnom po Tržaškem zalivu«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Demetri Zebre: Allegro risoluto marziale. Simfonični orkester Radiotelevizije Ljubljana vodi Samo Hubad. 19.10 Ivanka Hergold: »Ko pride ura«. 19.30 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 22.10 V plesnem.

♦ SOBOTA, 30. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušalce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Tarcisio Toderò. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 Po društvih in krožkih: »Amaterski oder Prosek-Kontovel«. 19.25 Zborovsko petje. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Josip Resel«, igra, napisal Ernest Adamič. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 »The Moody Blues«.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Svetovno prebivalstvo

Statistični urad Organizacije Združenih narodov je izdal te dni knjigo o številu in naraščanju prebivalstva na naši Zemlji.

Iz teh števil je razvidno, da je število zemeljskega prebivalstva doseglo skoraj štiri milijarde (!) ljudi.

Od teh jih živi v Aziji 2 milijardi 154 milijonov; v Evropi 469 milijonov, v Severni Ameriki 332 milijonov, v Sovjetski zvezi 248 milijonov. Najbolj gosto naseljena dežela je Kitajska z 800 milijoni prebivalcev. Sledi Indija s 563 milijoni, Indonezija s 122 milijoni, Japonska s 106 milijoni, potem pride Brazilija z 99 milijoni.

Združene države Severne Amerike imajo 209 milijonov prebivalcev, kakih 123 milijonov pa jih je naseljenih po Kanadi in drugih delih Severne Amerike.

Te dni se je razkrilo da izvaja ukrajitve z milijardnimi odkupninami tudi v severni Italiji sicilijanska mafija ki, so jo presadili na sever delno po »zaslugi«, policijskih konfinacij. Mafija postaja tako vse hujši problem ki pa ga vlada in parlament kot pravo narodno sramoto minimizirata, kolikor le moreta.

Zanimive so tudi številke prebivalstva v svetovnih mestih.

Sangaj jih ima 11 milijonov; Tokio približno 9; New York 2; Peking 7 in pol; London 7 milijonov.

ISKRICA POD PEPELOM

Iz redkih evropskih časopisov se zve, da na obširni kitajski zemlji še vedno tli pod pepelom iskrice krščanstva in katoliškega življenja. Na Kitajskem še vedno deluje z dovoljenjem kitajskih oblasti kakih šestdeset katoliških duhovnikov. V samem Pekingu jih mašuje in opravlja dušnopastirsko delo kakih dvajset. Od leta 1967 v glavnem mestu ni več katoliškega škofa. Njegove posle pa opravlja škofijski vikar Wang. Odprte so tudi še štiri katoliške cerkve. Obiskujejo jih večinoma člani tujih poslaništev, pa tudi še nekateri kitajski meščani.

V prejšnjih časih je štela pekinška nadškofija 21.000 katoličanov, ki so imeli 75 župnij in nad 70 duhovnikov.

Danes je katoliški živelj na Kitajskem podoban iskrici pod pepelom, ki pa vendarle še tli.

Mihec in Jakec se menita od mornarja, ki je umrou »na deli«

— Znaš Mihec, meni je aden reku, de midva dosti preveč čekoliramo samo od politike, od škandalov, od Arabcev, od Solženicina jn tako. Jn me je prašu, de kej ne znamo družga. Je reku, de be se mogla kašen bot ment tudi kej pametnega jn poštenega. Denmo reč od športa, od bab, od zdavja... Sej je tolko drugeh reči na sveti jn ne samo politika jn nafta. Jn midva pej de se meneva glih od reči, ke narbol smrdijo.

— Skori be reku, de je jemu prou. Sej se meni zdi, de od samga govorjenja vse na meni smrdi po nafti. Vidi, glih ke si omenu šport, bi ti povedau, de se zadnje čase med dohtarji dosti diskutira, al so babe za šport koristne al ne.

— Pej kaku tu misleš?

— Gotovo si, vre slišau, de trenerji jn precdniki od nogometnih škvader forte ahtajo na svoje jegrauce, kadar jemajo za jegrat kašno važno partido. Jn jem tiste zadnje dni ne pestijo, de be se, ku be reč, seksualno izživilji. Zato ke pravejo, de tašno spanje z babami moškega ošvohi jn pole je na kampi bol fiapast.

— Ma se spouneš, ke je bla lani tista tekma u Beogradi? Tabat so Holandci prpelali svoje žene al ljubce se sabo. Jn so zmagali!!

— Sej glih za tu se gre. Tudi jest mislem, de tašno spolno izživiljanje nardi moškega bol lahkega, de lahko teka po kampi ku frlek. Jn dohtarji zdej tu reč štedirajo jn ani pravejo, de nuca, ani pej, de škode.

— Videš, jest bi reku, de tudi tu je, koker se vzame. Tudi jest be reku, de za nogo met be znale bet ženske koristne, zatu ke

ga olajšajo jn tam je treba dosti tekat. Ma vse druga reč je, denmo reč, boks. Tle jeh je treba dajat jn če je mož nomalo nervozen, zatu ke nima šfoga, bo še bol mlatu svojga nasprotnika. Zatu mislem, de za boks be znale ženske bet škodljive.

— Jemaš prou! Dohtarji be mogli analizirat vsak šport posebe jn odločet: za ta šport so ženske nucne, za tega pej ne. Jn pole be se mogli po tem ravnat. Je zmiram zgrešeno generalizirat. Morbet be blo prou, de be doleči tudi doze. Za ta šport tolko jn tolko, za ta neč, za tega samo nomalo, po pameti.

— Ja videš, taku je danes žiuljenje. Počasi nam bojo vse dozirali, vse predpisali, zmerli al prepovedali.

— Ma vselih se še najdejo pametni ledje jn prfina sodniki. Si slišou od tistega grškega mornarja, ke je doživu taku lepo zadoščenje. Magari po smrti, ma ga je dobu.

— Ne, tu pej neč ne znam.

— Ben, znaš kej če reč bet na barki? Če reč rajžat po celmi sveti jn bet zdoma douge mesce. Z doma jn, se zastope, proč od žene. Jn an tašen grški mornar se znajde na drugem konci sveta, tam na Filipinah. Jn tam ti gre u ano tako hišo, kamer prodajajo lebezn. Jn glih kadar je narlepše, tak, mu pride an infarkt jn umre. Jn zdej žena doma je tela jemet po njem penzjon. Ma grška zavarovalnica (sej znaš, kašni so) ni tela neč slišat. Je rekla, de ne da neč, zatu ke nje mož ni umrou na deli. Ma žena se je prtožla na višjo sodno ištanco jn ti ta višji sodniki so odločili, de za moža velà glih taku, koker de be umrou na deli. Da an mornar, ke je tolko cajta proč od žene zastran dela, de jema vso pravico hodet tudi ses prostitutkami jn de če je uan glih tabot umrou, je glih taku, koker če bi delau. Jn taku bo žena dobila penzjon.

— Eh, še je nekej pravice na sveti!

Litvinov o odporu v Sovjetski zvezi

Eden najbolj znanih glasnikov intelektualne opozicije v Sovjetski zvezi, 33-letni inženir Pavel Litvinov, je v ponedeljek skupaj z ženo Majo in dvema otrokoma z letalom odpotoval iz Moskve na Dunaj. Tudi njega so sovjetske oblasti prisilile, da je zapustil Sovjetsko zvezo. Dobil je enoletni vizum za bivanje v tujini, a opazovalci menijo, da mu bodo Sovjeti vzeli državljanstvo, kot so ga Solženicinu. Pavel Litvinov je vnuk nekdanjega že rajnega sovjetskega zunanjega ministra Litvinova v Stalinovem času. Bil je do lani v pregnanstvu v Sibiriji, ker je leta 1968 na Rdečem trgu v Moskvi skupaj z nekaterimi drugimi protestiral proti sovjetski zasedbi Češkoslovaške.

V sredo, 20. t.m., pa je že odpotoval z vlakom z vso družino z Dunaja v Italijo; deset dni bo ostal v Rimu, nakar bo nadaljeval pot v Združene države, kjer se bo naselil. Rekel je, da zato, ker so Združene države že sprejele toliko njegovih prijateljev iz Sovjetske zveze.

Pred odhodom z Dunaja je povedal v krajšem pogovoru s časnikarji, da so izgnale sovjetske oblasti Solženicina in njega — ter bodo verjetno še druge — zato, da bi si prihranile sramoto in obsodbo svetovne javnosti, če bi jih morale postaviti pred sodišče. S tem pa ni konec odpora disidentov v Sovjetski zvezi, je pristavil Litvinov. Drugi bodo nadaljevali odpor. Poudaril je tudi nujnost moralne trdnosti in zavesti sovjetskega odporništva.

Tu se pojavlja vprašanje, če ima to odporništvo kak realen izgled na uspeh, vsaj v daljšem času. V tem pogledu se ni treba vdajati prevelikemu optimizmu, a tudi ne pesimizmu. Za zdaj je to edini način odpora proti totalitarizmu sovjetske oblasti, in čeprav se zdi utopično, da bi mogla majhna skupina razumnikov, pisateljev in znanstvenikov, spre-

meniti naravo sovjetskega sistema, spričo brezbriznosti vsega ostalega prebivalstva, je vendar prvi uspeh že tu: sovjetske oblasti si ne upajo več s sodišči in ječarji zlomiti tega odpora in ga morajo trpeti. Danes je v Sovjetski zvezi v tem pogledu že nekaj več svobode, to predvsem po zaslugi takih ljudi, kot so Solženicin, Litvinov, Saharov, Sinjavski, Daniel in drugi, od katerih pa mnogi še vedno trpijo v ječah in koncentracijskih taboriščih, kot npr. mladi disident Bukovski, obsojen na 12-letno ječo, kjer je hudo zbolel.

IZSILJEVANJE SOLŽENICINA?

Iz Moskve se je zvedelo, da Solženicinova družina vsaj še kakih deset dni ne bo odpotovala k Solženicinu v Zürich, ker je dobil njegov komaj 6-mesečni sinček hudo vnetje v grlu. Poleg tega sovjetske oblasti še niso izdale Solženicinovi ženi, otrokom in tašči vizumov za potovanje v tujino, čeprav so obetale, da bodo to takoj storile. Zdi se, da imajo v mislih neko izsiljevanje od Solženicina. Morda bi ga rade pripravile do tega, da bi v tujini molčal oziroma da ne bi več dajal političnih izjav o naravi sovjetskega režima.

KURDI SPET V BOJU

Na Bližnjem vzhodu se je vnela še ena vojna — med Kurdi in iraškimi vladnimi četami. Kurdi so starodavno ljudstvo indogermanskega pokolenja, sorodno Perzijcem in Afganistancem in enako kot ta dva naroda mohamedanske vere. Tako so po veri sorodni Arabcem, po rasi pa Evropejcem. Narodnostno so se vedno čutili zelo različne od Arabcev in so se vedno borili za svojo neodvisnost, vendar si niso mogli nikoli ustvariti trajne in večje države, ki bi zajela večino kurdskega naroda. Usoda jim je bila vedno nasprotna. Kljub temu pa so si ohranili svojo etnično ozemlje in močno narodno zavest. Med prvo

svetovno vojno so jim zahodne sile obljubilo lastno državo, a so potem svojo obljubo prelomile, posebno Združene države, in jih prepustile Arabcem in Turkom. Kolikor toliko je podpirala Kurde le Sovjetska zveza, iz nasprotstva do Združenih držav, a ne da bi si pri tem preveč pokvarila odnose med Arabci, Turki in Perzijci.

Danes je kurdski narod razdeljen med Irak (po podatkih iz leta 1972 jih je tam milijon 43.000), Turčijo (2.181.000) in Perzijo (točno število ni znano, a jih mora biti okrog en milijon). Doživljajo torej tipično usodo razdeljenega naroda brez lastne države. Povsod so narodna manjšina in povsod jih skušajo raznaroditi in jim vzeti njihovo zemljo. Proti temu so se Kurdi že pogosto uprli z orožjem ter postali spetni v gverilskem vojskovanju. Iraška vlada je vodila z njimi v vojnem času že večkrat ostre boje, a jim ni mogla do živga. Navadno jih je pomirila z obljubami o avtonomiji. Pred kratkim pa je sama, brez Kurdiv, sprejela zakon o njihovi »avtonomiji« in tako so Kurdi v Iraku spet prijeli za orožje. Vodi jih že legendarni vodja Barzani, izobražen in pogumen mož, ki se je vojaško izšolal v Sovjetski zvezi. Vendar je že ostareel. Kot poročajo, so Kurdi razdejali vladne urade v mestih, ki ležijo na njihovem narodnem ozemlju (ki je po večini gorato), iraška vlada pa je poslala proti njim vojsko in zlasti oklepne enote. Zahodne vlade so se popolnoma dezinteresirale za usodo Kurdiv, upati pa je, da bodo dobili podporo vsaj v zahodni javnosti. Vprašanje je, kaj bo zdaj storila Sovjetska zveza.

—o—

TUDI NA PORTUGALSKEM SO SITI DIKTATURE

Medtem ko se v Španiji vedno bolj gibljejo Baski, Katalonci, delavci in tudi naprednejši elementi v Cerкви, pa so v sosedni Portugalski, ki nima manjšin, aktivni študentje in nekateri častniki. Pretekle dni je prišlo v vojski do upora, ki ga je vodila skupina po večini mladih častnikov, ki so proti portugalskim kolonialnim vojnem in bi želeli rešiti vprašanje portugalskih afriških kolonij politično. Zdi se pa, da je šlo bolj za demonstracijo v obliki pohoda v Lizbono kot za pravi upor. Caetanova vlada je demonstracijo zadušila in okrog 200 častnikov in vojakov aretirala. Zadeva pa je le opozorila svetovno javnost, da so tudi na Portugalskem siti diktature.

DRUŠTVO SLOVENSKEH IZOBRAŽENCEV

Trst - ulica Donizetti

bo imela v ponedeljek, 25. marca razpravo v radioteleviziji. Govoril bo dr. Drago Štoka, deželni poslanec o

ZAKONU O RADIU IN TELEVIZIJI

KI NAJ SLUŽI SLOVENCEM

kakor ga je predložil zbornici.

Začete večera ob 20,15.

NAPAČNI RAČUNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

na tej strani meje. Upali smo, da je poveljna demokratična Italija končno spoznala, da so minili časi osvajanj in grabljenja po tuji zemlji, in mislili smo, da se ji je vendarle zjasnilo, da ima vsak narod pravico do svojega narodnega ozemlja in do varnosti na njem, pravico do svojega obstanka. A zgleda, da smo se zmotili. Se v tem kažejo posledice fašistične vzgoje, ki so jo uživali današnji voditelji demokracije v Italiji? Verjetno.

Očitno je, da je nekdo v levosredinski vladi ali v zunanjem ministrstvu v Rimu izračunal, da je napočil čas za tako noto, in jo je dal sestaviti ter jo odposlal. Izračunal na osnovi česa? Na osnovi zadnjih političnih in ideoloških nasprotij in sprememb v Jugoslaviji? V upanju na trenutek slabosti jugoslovanskega državnega in partijskega vodstva? V upanju, da bi se znale obnesti izsiljevalne metode bratov Taormina in podobnih tudi v zunanji politiki? V mnenju, da pomeni zmanjšanje italijanskih nedeljskih izletnikov v Soško dolino, v Istro in Dalmacijo tako hud udarec za jugoslovansko gospodarstvo, da bo vlada prisiljena kapitulirati pred tako noto? Ali v zmotnem mnenju, da bodo Združene države, morda razdražene zaradi jugoslovanskega zadržanja med nedavno vojno na Bliž-

njem vzhodu, podprle tako italijansko pustolovščino na račun Jugoslavije? Ali celo v zgrešeni domnevi, da Beograda ne briga usoda nekaj sto kvadratnih kilometrov slovenskega in hrvaškega ozemlja, zdaj ko ima menda opravka z važnejšimi problemi? Vseeno, na čem so temeljili računi Farnesine — izkazali so se za popolnoma napačne.

Ce že hoče italijanska vlada začeti na novo vprašanje mej, potem bo tudi slovenski narod nanovo predložil svoje zahteve, o katerih je dozdaj molčal zaradi dobrega sosedstva in v upanju na dokončno spravo. Če naj ne bi veljala jugoslovanska suverenost nad cono B, zakaj bi potem veljala italijanska suverenost nad cono A? Ne vidimo vzroka za to. In tako se lahko začne ves spor okrog nekdanjega Svobodnega tržaškega ozemlja na novo. A ne verjamemo, da bo upala gnati italijanska vlada — Rumorjeva ali kakšna druga — to stvar tako daleč, v današnji evropski in svetovni situaciji. Edino, kar ji torej preostane, je, da prizna današnje meje, današnjo stvarnost, ali da si skuša s silo vzeti jugoslovansko ozemlje na katero postavlja svojo hipoteko. A tudi tisti, ki niso preroki, vedo, kaj bi se v takem primeru zgodilo. Gotovo vedo to tudi strokovnjaki za zunanjo politiko v palači Farnesina.

Samo Pahor o pravicah in dolžnostih manjšin

V soboto, 16. marca, je v klubu predaval prof. Samo Pahor na temo: »Kaj lahko tržaški Slovenci storimo za zatiranje narode.«

Profesor Pahor je, kot vemo, zvest znanilec dvojezičnosti, ki je globlji problem, kot se zdi.

Jedro predavanja je zato zajemalo prav konkretno tržaške razmere in vlogo Slovencev pri uresničevanju naših pravic. Pravica je namreč tudi dolžnost.

(Državljan ima npr. volilno pravico, hkrati tudi dolžnost.)

S tem, da zahtevamo povzod dvojezičnost, kar nam po zakonu posebnega statuta pripada, prispevamo k osveščenosti naše manjšinske in večinske skupnosti. To je posreden boj za zatiranje narode drugod po svetu, kajti predpogoj za rešitev problema je sprememba miselnosti.

To, da se nekdo čuti manjvrednega kot Slovenec, vpliva nanj kot celoto, kajti narodnosti ne moremo ločevati od ostalih komponent človeka. Zato je nujno, da se pogumno

PRAZNIK V RICMANJIH

V torek, na praznik sv. Jožefa so imeli v marsikateri družini praznik, ko so obhajali god kakega družinskega člana ali celo dveh. Praznik so imeli tudi v farah, kjer imajo za patrona svetega Jožefa. Najbolj slovesno pa obhajajo ta praznik po stari tradiciji v Ricmanjih. Kljub prepovedi avtomobilskega prometa je prispelo tudi letos tja mnogo ljudi posebno popoldne. Odsotnost avtomobilskih vozil je dala letošnjemu prazniku celo poseben mik in privlačnost, lahko bi rekli prijaznost in ljudskost (ta dan je bil namreč prepovedan avtomobilski promet — zadnjič). Mnogi so prišli od drugod peš, ali pa z avtobusi in celo s taksiji. Vreme je bilo še kar prijetno. Tudi stojnic ni manjkalo.

Praznik so slovesno obhajali seveda tudi v ricmanjski farni cerkvi, pri mašah ob 9. in 11. uri. Pri deveti maši je pela mladina, pri enajsti maši pa cerkveni pevski zbor. Pridigal je misijonar Andrej Lukan z Mirenskega gradu, ki je imel pridigo tudi pri večernicah ob 17. uri.

borimo za jezikovne pravice, ki nam pripadajo, četudi je to povezano s težavami.

Slovenci bi se laže osvobodili manjvrednostnega čuta, če bi dobivali npr. dvojezične davčne pole, itd.

Predavanje je bilo zanimivo in spodbudno.

—a—

ZDAJ BOSTE LAHKO POVABILI TUDI PRIJATELJE?

Na Opčinah so te dni končno le začeli asfaltirati pločnik od tramvajske postaje do križišča s Proseško cesto. Upati je, da bodo zalili z asfaltom železne okvire, ki molijo iz tlaka, in da bodo to kmalu storili tudi na začetku Proseške ceste.

Potem boste morda lahko povabili na Opčine tudi prijatelje in ne samo sovražnike, katerim želite, da bi si razbili vsaj nos.

ZADNJE PREDAVANJE O UMETNOSTI

V sredo, 27. marca t.l. bo zadnje predavanje iz ciklusa o umetnosti na Slovenskem, ki ga prireja Narodna in študijska knjižnica v Trstu; dr. Melita Stele bo govorila o sodobni umetnosti na Slovenskem.

Predavanje bo kakor vsa prejšnja v Mali dvorani Kulturnega doma v Trstu ob 18.30. Vstop prost.

PROF. KAREL BAJC PREDAVAL V LJUBLJANI

Prof. Karel Bajc je pred nedavnim predaval na seminarju fizikalne fakultete ljubljanske univerze o »Statistiki površinskih vodnih valov«. Predavanja se je udeležilo lepo število poslušalcev, kar dokazuje, da je tematika tega uporabnega področja fizike zanimiva tudi za širši krog specialistov.

To se je pokazalo tudi v diskusiji po predavanju.

—::—

Zveza cerkvenih pevskih zborov priredi v nedeljo, 24. marca 1974 ob 16. uri v cerkvi sv. Ivana v Trstu

ORGELSKI KONCERT.

ki ga bo izvedel prof. Hubert Bergant.

Sodeloval bo tudi svetoivanski pevski zbor pod vodstvom Nade Žerjal-Zaghet.

POMLAD JE TU!

Danes, v četrtek, je prvi pomladni dan — čisto tak, kot se spodobi za prvi dan pomladi: sončen in topel, s prvimi dekleti v minikrilih in brez nogavic in plašev na cestah, s sladoledom v rokah. Konec je skrbi z nafto za kurjavo! Nadomestilo jo je sonce.

»JARA MEŠČANKA« V GOSTEH NA OPČINAH

V soboto, 30. marca, ob 20. gostuje v Finžgarjevem domu na Opčinah šentjakobsko gledališče iz Ljubljane s Popovičevim komedijo »Jara meščanka ali pogospodena butica«.

Isto igro ponovijo v nedeljo, 31. marca, ob 17. uri v Marijinem domu v Rojanu.

»SNEGULJČICA« NA OPČINAH

V Prosvetnem domu na Opčinah bo v soboto, 23. marca ob 20.30 premiera, v nedeljo, 24. marca ob 16. uri pa ponovitev mladinske igre »Sneguljčica«.

Igro je režiral openski dijak Marko Sosič, poln navdušenja za odrseo umetnost.

Za igro vlada na Opčinah veliko pričakovanje, saj nastopa 25 mladih igralcev.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Eduardo De Filippo

BOŽIČ PRI CUPIELLOVIH

v petek 22. t.m. ob 16. - Abonma red H v Kulturnem domu.

—o—

v soboto 23. t.m. ob 11. v prosvetni dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini.

Jaka Štoka:

»MUTASTI MUZIKANT« in NE »KLIČI VRAGA«

—o—

PEPELKA

v torek 26. t.m. ob 15.30 v Kulturnem domu.

—o—

Kulturne novice

PRVA LETOŠNJA ŠTEVILKA REVIE »PROSTOR IN ČAS«

Izšla je prva letošnja dvojna številka revije »Prostor in čas«, ki jo ureja kot glavni urednik Janez Gradišnik, kot odgovorni urednik pa Vladimir Kavčič. V tej številki sodelujejo Anton Slodnjak, France Pibernik, Drago Bajt, Valentin Cundrič, Vid Jelenc, Željko Kozinc, Milena Merlak, Boris Gaberšnik, Andrej Capuder, Ivan Koščak, Joža Mahnič in Viktor Smolej ter Josip Brodski. Ta danes vodilna slovenska revija se dobi v Tržaški knjigarni.

V nekaj dneh bo izšlo »MLADJE« št. 15 in bo prineslo zanimivo literarno družbeno kritično gradivo s Koroškega.

V OCENO SMO PREJELI

»Zbornik Svobodne Slovenije« 1971-1972 izdala in založila Svobodna Slovenija, Ramon Falcon 4158, Buenos Aires, uredili Miloš Stare, dr. Tine Debeljak, Pavel Fajdiga, Slavimir Batagelj, Tone Mizerit. Strani okrog 440.

Vitko Musek »Čas laikov«, izdalo v februarju 1974 »Naše tromostovje«, Ljubljana, Prešernov trg 4. Strani 30.

Pokrajinska vinska razstava

Na sedežu tržaške pokrajine se je v ponedeljek 11. marca 1974 sestal pod predsedstvom odbornika Lucijana Volka Pripravljalni odbor za pokrajinsko razstavo vin.

Pripravljalni odbor, ki ga sestavljajo vse občine tržaške pokrajine, Pokrajinska turistična ustanova, Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo in predstavnik tukajšnjih proizvajalcev, je po obsežni razpravi v želji, da bi valoriziral vina tukajšnjega pridelka in da bi ta vina spoznali tudi prebivalci zunaj naše dežele, sklenil, da ponovi pobudo lanskega leta in da organizira tretjo Pokrajinsko razstavo vin, ki bo letos v občini Repentabor v dneh 26., 27 in 28. julija.

Prireditve je zamišljena kot zaključna razstava posameznih vinskih razstav, ki jih v teku leta organizirajo okoliške občine. To bo omogočilo primerjavo, ki bo poživila pri-

zadevanje za vedno boljše vrednotenje vinskega pridelka.

Pripravljalni odbor je tudi sklenil, kot že ob prvi in drugi pokrajinski razstavi vin, da se bodo v okviru razstave odvijale tudi druge pobude kot npr. okrogla miza o »Kmetijstvu in šoli« in razne kulturne prireditve.

Z okroglo mizo želi Pripravljalni odbor spodbuditi obširno razpravo o vprašanjih kmetijstva.

Glede na ta sklep, meni pripravljalni odbor, da tretja Pokrajinska razstava vin ne bo nekoristna ponovitev drugih podobnih razstav, ki jih organizirajo razni krajevni odbori, pač pa enotna pobuda, da na višji ravni združimo vse napore za ovrednotenje tukajšnjega vinskega pridelka. Pokrajinska uprava jo bo odločno podprla.

Z občinske seje v Gorici

aZ jutri, v petek, je goriški župan sklical sejo mestnih svetovalcev. Na sporedu imajo potrditev nekaterih sklepov občinskega odbora. Med temi je potrditev načrta za ureditev župnišča v Pevmi, o čemer smo že večkrat pisali. Druga točka je popravo judovske sinagoge v Ascolijevi ulici. Zgodovinsko in arhitektonsko zanimiva stavba se bo kmalu sesula, če se ne bodo kar hitro lotili potrebnih poprav. Tretje pa je že leta in leta zavlačevani nakup potrebnega pohištva za slovensko učiteljske in licej. Upamo, da bo na tej seji padla končna in odločilna beseda o tej zadevi.

Nadalje se bodo svetovalci razgovarjali o dokončni izgradnji goriškega vodovoda, ki bo imel svoje izvire na Majnici. Važni bodo tudi sklepi o obnovi zakona za prosto cono ter

o raznih vprašanjih v zvezi z avtopostajo in industrijskim okrajem pred Gorico.

Na sejnem sporedu je kar enaindvajset točk, ki bodo zahtevale precej časa za razpravo in odločitev.

—o—

Peč

SLOVENSKA TOPONOMASTIKA

Že nekaj časa se govori in sliši o potrebi, da bi naši kraji dobili in nosili pravilna imena, ki ustrezajo zgodovini, okolju in dejanskemu stanju kraja, vasi ali zaselka. Prav tako se govori in je potrebno, da bodo tudi ulice in pota v vaseh označena s slovenskimi imeni.

Tu pa je treba opozoriti ustrezne občinske in druge činitelje, da je nujno potrebno upoštevati pri krajevnem imenoslovju tudi imena, ki so že od nekdaj, od naših dedov, v rabi in se jim že privaja tudi mlajši rod. Tako bi rad omenil imena: na Goljavah, na Britofu, na Križišču, na Olčeh.

Seveda, tudi imena naših pesnikov in pisateljev morajo priti v poštev.

Vsi občinarji želimo, da bi sovojenjska občinska uprava upoštevala upravičene želje svojih prebivalcev in bi poimenovala čimprej ulice in kraje v občini s slovenskimi imeni v splošno zadovoljstvo vseh naših ljudi.

ZGODOVINSKA RAZSTAVA

V torek 19. marca so ob 19. uri odprli v prostorih goriškega muzeja v Kromberku zgodovinsko razstavo o partizanski saniteti v Sloveniji.

Zanimivo razstavo je odprl podpredsednik novogoriške občinske skupščine dr. Vinko Mozetič.

Razstava bo odprta do prihodnjega tedna.

Prejeli smo

Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici nam je poslala resolucijo, ki jo je sprejel občni zbor ZSKP in jo je naslovil na videmskega prefekta in šolskega skrbnika. Glasi se:

»Udeleženci občnega zbora Slovenske katoliške prosvete, ki je bil dne 11. marca 1974 v Gorici, z obžalovanjem ugotavljajo, da še ni preklicana prepoved višjih oblasti za pouk slovenščine v občini Brdo - Lusevera. Zato protestirajo zoper nedemokratični in krivični ukrep, ki krši pravico državljanov slovenske narodnosti do izobraževanja tudi v materinem jeziku.

Zato zahtevajo, da se prekliče omenjeni ukrep in se čimprej popravi krivica, storjena v občini Brdo 1 Lusevera.«

ZA VEČJE STEVILO OTROK IZ OBRAMBNIH VZROKOV

V Romuniji bodo priredili letos demografsko posvetovanje, ki bo posvečeno vprašanju, kako povečati prebivalstvo te države. Doslej so bili namreč vsi napori vlade za povečanje števila rojstev zaman. Medtem ko si ostali svet dela skrbi zaradi prehitrega naraščanja prebivalstva, pa imajo v Romuniji skrbi zaradi premajhnega števila rojstev. Po uradni razlagi grozi to čez čas povzročiti v Romuniji hudo pomanjkanje delovne sile. V resnici pa želi romusko vodstvo okrepiti tudi obrambno in politično, pa tudi gospodarsko moč romunskega naroda.

Da bi povečali število rojstev, ustanavljajo oblasti nove otroške vrtce, kamor bodo matere lahko odpeljale otroke, kadar bodo odšle na delo ali kadar se bodo čutile preveč obremenjene, dajejo pa tudi vsakovrstne druge olajšave. Za ilegalne splave so določene kazni do 14 let ječe, poleg hudih glob in avtomatične izgube zdravniške licence za tistega zdravnika, ki bi izvršil splav.

Kot znano, pa hočejo povečati število rojstev tudi v Sovjetski zvezi; tudi tam zaradi večjega obrambnega potenciala in moči, predvsem nasproti Kitajski, ki ima štirikrat več prebivalcev.

Kričanje o prevelikem številu prebivalstva pa je v marsikateri državi samo izgovor, da jim ni treba skrbeti za nove otroške vrtce, za nove šole in za otroške doklade. Tako na primer v Nemčiji ali Švici po eni strani govorijo o preobljudenosti, po drugi strani pa zablajo v svojo državo milijone tujih delavcev, ker je tuja delovna sila cenejša kakor domača.

—o—

TUDI ČEVLIJ POSTAJAJO PREDRAGI

Čevlji postajajo v Italiji vedno dražji in to že prodajne cene na debelo v tovarnah. To pa otežuje prodajo, tako da je začela Italija zaostajati v tekmi, da bi dohitela, kar zadeva povprečni obutveni standard, prebivalstvo drugih držav Evropske gospodarske skupnosti in združenih držav — je izjavil te dni predsednik vsedrjavne zveze Callisto Bagnara v Bologni. Rekel je tudi, da začnajo ljudje, zaradi visokih cen obutve iskati cenejše modele, če so izdelani po modi. Če bo to trajalo še naprej, bodo morale trgovine in tovarne čevljev zmanjšati svoje načrte prodaj in izdelave in vreči na trg cenejše modele, da bi tako prodale spet več čevljev in preprečile zastoj v potrošnji. V jesenskih mesecih in posebno decembra je prišlo do znatnega znižanja prodaje in mnogo čevljev je ostalo na zalogi; te zaloge so šle potem v promet januarja in februarja kot ostanki, kar je povzročilo podjetjem veliko gospodarsko škodo.

Cene kvalitetnih moških čevljev boljših mark se gibljejo zdaj že med 20-30.000 lir, kar je odločno preveč, tembolj ker kljub še vedno na zunaj lepi izdelavi kvaliteta usnja in podplatov očitno pada. Značilno je, da so italijanski čevlji cenejši v (zahodni) tujini kakor v Italiji sami, ker so tovarne prisiljene izvažati po vnaprej dogovorjenih cenah, medtem ko v Italiji sami ni nobene dogovorjene meje za višanje cen.

Za ali proti

Goričani se le v zasebnih ali gostiljskih družbah razgovarjajo o bližnjem glasovanju, ki se tiče razporeke ali točneje povedano zakona poslancev Baslini Fortune, je v italijansko zakonodajo uvedel možnost razporeke, seveda v določenih pogojih.

Referendum za odpravo ali potrditev je napovedan za 12. in 13. maj. Na občinskem volilnem uradu že pripravljajo volilne listine in glasovnice. V goriški občini so našli 32 tisoč volilnih upravičencev in upravičenk.

Novost od običajnega volilnega poslovanja je ta, da bodo pri volilnih komisijah le po trije skrinatorji namesto po pet. Imenovala jih bo občinska volilna komisija. Na volilnih glasovnicah ne bo nobenega imena strank ali kandidatov, kar je samo po sebi razumljivo.

Volilec bo samo prečrtal ali podčrtal (to bo šele določeno) da ali ne, kakor bo pač hotel izraziti svojo voljo, da se zakon o razporeki potrdi ali ovrže.

SPOZNAJTE DOMACIJO!

Slovensko planinsko društvo bo priredilo v soboto 23. marca ob 16.30 v Prosvetni dvorani na Verdijevem korzu 13 zanimivo predavanje o naši domači zemlji.

Predaval bo predsednik pedagoške akademije v Ljubljani Ciril Hubad o temi: Dežela nepoznanih lepot.

Predavatelj bo z besedo in s številnimi barvnimi diapozitivi prikazal slovensko zemljo od Julijcev do Bele krajine in od Prekmurja do morja.

Predavanje je posvečeno mladini in odraslim.

"PRIMORSKA POJE"

V četrtek 21. marca ob 20. uri je napovedan pevski koncert v Gorici v Verdijevi dvorani. Prirejata ga že kot peto tradicionalno revijo primorskih slovenskih pevskih zborov Slovenska Prosvetna zveza v Italiji in Združenje pevskih zborov Primorske.

Na tej množični pevski prireditvi v središču Gorice so zastopani: moški zbor »Kras«,

Opatje selo; moški zbor »Ivan Cankar« Marzige; moški zbor »France Bevk«, Prvačina; mešani zbor »Rečan«, Ljesa; moški zbor »Divča«, moški zbor »Jezero«, Doberdob, mešani zbor »Drago Bajc«, Vipava; moški zbor »Oton Župančič«, Štandrež; mešani »Komorni zbor«, Nova Gorica; moški »Tržaški partizanski zbor«, Trst.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NOVI »MOST«

Kot smo v našem listu že pred časom javili, je izšla v začetku februarja nova dvojna, 37. in 38. številka revije »Most«. Njena dosledna dvojezičnost, na levi strani slovensko besedilo, na desni italijansko, naslova postavljena vzporedno, vse opombe pod besedilom dvakrat tiskane in tudi vzporedne, vpliva težko, utrjujoče in nekoliko komično, kajti slovenski bralci te dvojezičnosti ne potrebujejo, italijanski bralci pa tudi ne, ker niti prvi niti drugi ne bodo brali besedila v drugem jeziku razen morda kdo iz radovednosti, kako je kak stavek preveden. Tako tudi ni jasno, komu je revija na koncu koncev namenjena: slovenskim ali italijanskim bralcem? Obojim? Če obojim, bi zadostoval tekst v italijanščini, in revija bi si prihranila pol stroškov. Če pa slovenskim, bi zadostoval slovenski tekst. Ali pa bi zadostovalo objaviti tiste članke in razprave, ki so namenjeni predvsem italijanskim bralcem, v italijanščini, tiste, ki so namenjeni predvsem slovenskim bralcem, pa v slovenščini, ali z daljšim povzetkom v drugem jeziku. Tako pa je revija čudna tvorba, dvoživka, težka za branje in estetsko vse prej kot prikupna, poleg tega da je še enkrat dražja. Zaradi te dvojezičnosti prinaša seveda tudi le pol toliko vsebine, kot bi je lahko imela v enem ali drugem jeziku ali z objavljanjem izmeničnih člankov. Stvar pa bi bila še razumljiva, če bi ji odgovorila podobna pobuda na drugi strani — a to se, kot vemo, ne dogaja.

Mislím, da imajo tak vtis tudi drugi bralci.

Kar zadeva vsebino, »Most« gotovo ni ljudska revija, ampak je očitno namenjena nekaki kulturni eliti, če jo lahko tako imenujemo, glede na čisto intelektualistične in v bistvu le teoretične prispevke, ki jih prinaša. Imamo vtis, da avtorji v njej šele iščejo slovenstvo oziroma si skušajo priti na jasno, kaj sploh je; ne jemljejo ga kot stvarnost, ampak kot neko teorijo, ki jo preizkušajo glede na njeno resničnost in logičnost. Taka je v tej številki tudi razprava »Slovenska identiteta v sodobni Evropi«, ki jo je napisal prof. Jože Velikonja kot referat »za srečanje ustanove« *American Association for South Slavic Studies* v New Yorku v aprilu 1973 (pod tem angleškim naslovom se, kot kaže, skriva nekako slavistično društvo, katerega stebri so predvsem slovenski profesorji slavistike v Ameriki, da bi si ustvarili nekak višji in širši, zato pa bolj nedoločen forum za

svoje nastope, medtem ko bi bili napravili, po mojem, veliko boljše, če bi se bili vključili v kako že obstoječo delovno skupino ameriških ali mednarodnih jezikoslovcev, kajti to stalno izmikanje »slavistov« mednarodnim jezikovnim diskusijam postaja že več kot sumljivo; prav zato slavistika v modernem mednarodnem jezikoslovju skoro sploh ni več zastopana, posebno pa ne slovenska). Naslov razprave obeta zanimivo besedilo, a branje nas kmalu razočara, ne zato, ker bi Velikonja ne znal pisati ali ker bi bil plehek, ampak zato, ker s strašno resnobo šiva suknjo na gumb. Z racionalno teoretičnega in velokocelinskega ameriškega stališča se je lotil naloge, da razloži identiteto slovenskega naroda v sodobni Evropi, ki je seveda iz take perspektive skoro, če že ne čisti nonsens, Velikonja se močno trudi, da bi vendarle dokazal, da ni popoln nonsens, oziroma da je ta nonsens lažje razumeti, če vemo, kako je do nje prišlo, in to nam skuša pojasniti s teorijo o interakcijskem sistemu, ki povezuje Slovence, in po njegovem sta »obstoje in afirmacija slovenske prisotnosti v sodobni Evropi bolj odvisni, če ju gledamo v tej luči, od pravega delovanja sistema kot od razsežnosti in homogenosti ozemlja, ki ga tradicional-

no priznavamo za območje, na katerem biva slovenski narod«. Tako se glasi zaključek njegove razprave.

Mislím, da se je porodila Velikonju ta razprava zato, ker je preeresno vzel razne avtorje v Sloveniji, ki vedno spet načenjajo v revialnem tisku ali v samostojnih publikacijah vprašanje o smislu obstoja slovenskega naroda in vprašanje, če narod ni ovira napredku in internacionalizmu oziroma revolucionarnosti in mednarodnem bratstvu, namesto da bi izhajal iz dejstva, da slovenski narod je in da se začneja razprava o vsem drugem šele od tu naprej. Poznam jezike in publicistiko večjega števila »majhnih« evropskih narodov, pa moram reči, da niti pri enem — celo niti pri Islandcih in Fööröcih — ni niti zdaleč toliko razpravljanja in poudarjanja o njihovi »majhnosti« kot pri nas Slovencih. Toda zanimivo bi bilo vedeti, v čem občutilo omenjeni avtorji to majhnost. Ali pri honorarjih, ali v pomanjkanju slovenske vojaške sile ali mogočnih gospodarskih trustov? Žal nam je, da je Velikonja nasel na temu neodgovornemu in nemoškemu čekanju raznih polizobražencev in malodušnežev, ki so malodušni prav zato, ker niso sposobni ne akcije in ne globoke misli. Slovensko identiteto je treba živeti in jo uresničevati, ne pa diskutirati o njej, kajti vemo, da je, zato šiva suknjo na gumb, kdor jo skuša prilagoditi svoji ali kakršnikoli drugi teoriji, sistemu ali ideji, namesto obratno.

fj
(dalje)

Zanimivo »Meddobje«

V Evropo je prispela nova, tretja številka revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Da zadosti argentinskim predpisom, prinaša tudi ta številka na uvodnem mestu prispevek v kastiljanščini in sicer pesem »Un libro« (Knjiga), ki jo je napisal France Papež.

Sledi spis o cerkvenem glasbeniku Stanku Premrlu, kateremu so leta 1972 odkrili spominsko ploščo na njegovi rojstni hiši v Šentvidu, današnjem Podnanosu, pri Vipavi. Avtor spisa Edo Škulj izčrpno prikazuje življenje Stanka Premrla, njegovo mladost in študij, njegovo duhovniško službo in glasbeno delovanje. Dolga leta je vodil cerkveno petje v ljubljanski stolnici, poleg drugih glasbenih in pedagoških ter duhovniških obveznosti. Škulj poda tudi pregled nad njegovim skladateljskim ustvarjanjem. Spis z opombami vred obsega 26 strani in je napisan jasno, v lepem slogu in z velikim glasbenim znanjem

ter skrbjo za dokumentacijo; tako predstavlja že sam po sebi pomembno muzikološko delo. Iz opombe na koncu zvemo, da predstavlja ta spis, ki je označen za esej, prvi del disertacije za doktorat iz cerkvene glasbe, ki jo je Edo Škulj, gojenec Slovenika v Rimu, z uspehom opravil julija 1972 na papeškem inštitutu za cerkveno glasbo.

France Papež je objavil esej o »utelešeni poeziji Franceta Goršeta«, namreč o njegovih kiparskih stvaritvah. Papež piše: »Kiparstvo Franceta Goršeta bi lahko primerjali tisti poeziji, ki je esenca vsega, kar je zbrano v zemlji, v narodu in v posamezniku najbolj vitalnega, organskega in duhovno napetega... Utelešena poezija Franceta Goršeta je polna žive in poetične plastike, telesno trdne in obenem duhovne.«

Sledi ciklus šestih pesmi Milene Merlak pod naslovom »Carnatum ali smrt imperatorja na tujem«. Mišljena je smrt Marka Avrela, rimskega cesarja in pisatelja. Pesmi napravljajo vtis, da so se porodile Mileni Merlak bolj kot kake priložnostne pesnitve kakor pa da so plod resničnega in globokega doživljanja in navdiha. Od nje smo vajeni veliko boljših pesmi. France Papež je prispeval za to številko tudi oceno antologije Vinka Beličiča »Bližine in daljave«. »Osnovno razpoloženje večine Beličičeve poezije — tu se približa Kosovelu — je osamljenost in odtujenost, piše Papež. »Beličičev svet ni gosto naseljen družbeni svet, kot ni to pri nobenem od naših modernih, z delno izjemo Cankarja in Župančiča. Beličiču je vse individualno osamljeno. V Rodinah ni razen mater in nekaj svojcev in znancev nikogar; v svetu kraške gmajne je pesnik sploh sam... In prav zaradi tega, ker je v pesniku občutenje lastnega jaza tako poudarjeno in postavljeno na ozadje samote — na duhovno tako bogato ozadje, kot so ga poznali ustvarjalci moderne — se neprestano z intimnim življenjem podaja v svet narave.« Mislím, da je Papež s tem dobro zadel osnovni ton Beličičeve poezije — zamolkli ton samote.

Frank Bükvič je napisal obširen esej o grotesknem romanu Abrama Terca - Sinjavskega »Lenja

(dalje na 7. strani)

Druga številka »Sodobnosti«

Druga letošnja številka revije »Sodobnost« se začne z dvema ciklusoma pesmi Gregorja Strniše, »Stolpnice« in »Deček«. V eni izmed njih primerja hiše ladjam rekoč:

Stojijo ladje zidane,
čez te zelene travnike,
strmijo s svetlimi očmi,
za vsako veko kdo živi.

V eni izmed ciklusa »Deček« pa je rečeno:
Hodil je med hišami
in srečal toliko ljudi,
bilo je kot človeški vrt —
sredi vrta stoji smrt.

Ta mešanica preprostih verzov, ki spominjajo na ljudske pesmi, in modernih vizij, ki pa hkrati spominjajo na baladno grozotnost, napravi močan vtis. Pesmi so iz knjige »Okno« (oris transcendentalne logike), ki bi morale te dni iziti pri Cankarjevi založbi v Ljubljani; oba ciklusa sta vključena tudi v obširen izbor Strniševe poezije, ki ga bo izdala

z naslovom »Severnica« letošnjo pomlad založba Obzorja v Mariboru, kot nas pouči opomba.

Anton Ocvirk nadaljuje svojo razpravo o »Motivnem svetu Kosovelovih integralov«. Kot znano, izhaja istočasno v reviji »Prostor in čas«. Gspanova razprava o Kosovelu. Oba literarna zgodovinarja sta očitno v polemičnem odnosu drug do drugega. Vsekakor je rezultat ta, da zvemo marsikaj novega o pesniku Srečku Kosovelu. Janko Kos pa objavlja razpravo »Med romantiko in realizmom«, v kateri skuša še z nove strani tolmačiti tisto obdobje v slovenski in evropski literaturi, morda nekoliko preveč abstraktno in na široko zajeto, tako da zadobiva razprava bolj teoretičen značaj. Nevin Birsa je prispeval ciklus pesmi o svojem domačem kraju pod naslovom »Pesmi o Braniku«, v spomin na tridesetletnico, odkar so Nemci požgali Rihemberk, sedanji Branik in še nekaj okoliških vasi. Pesmi so nekoliko preveč patetične in gostobesedne, da bi napravile tak pretresljiv vtis, kot je najbrž želel pesnik Vendar se mu tu pa tam posreči lep verz.

Sodobno kmetijstvo

Kako in kdaj obrezujemo vrtnice?

V zadnjih dneh se je temperatura že toliko dvignila, da bomo morali z nekaterimi spomladanskimi opravili pohiteti, ker so rastline že začele brsteti in na novo poganjati. Zlasti za vrtnice je skrajni čas, da jih obrežemo. Ker vrtnice zgodaj odženejo, je hkrati tudi zadnji čas, da jih sadimo (navadno delamo to jeseni). Pred sajenjem je dobro, da korenine potopimo v bogatejšo mešanico vode in hlevskega gnoja ali komposta, da se naredi okrog korenin obloga. Tako obdana korenina bo preživela tudi v primeru, da je po saditvi ostal okrog nje prazen, z zemljo premalo zapolnjen prostor. Sčasoma, najkasneje ob prvem dežju, se zemlja sesede in zapolni vso praznino. Cepljene vrtnice je treba saditi tako, da je cepljeno mesto malo pokrito z zemljo, pri popenjavkah lahko celo bolj. Po saditvi vrtnice dobro zalijemo. Koristno je, če okrog sadik nasujemo 10 do 15 cm komposta ali šote. S tem zagotovimo enakomerno vlago in toploto.

Rez je važno opravilo

Praviloma obrezujemo vrtnice spomladi. Jeseni obrezane vrtnice zdaj poganjajo, zaradi česar grozi nevarnost, da jih spomladanske pozebe poškodujejo. Jeseni se omejimo le na obrezovanje najbolj dolgih poganjkov, katere le krajšamo. V primeru, da trpijo zaradi spomladanske pozebe, jih obrežemo do predvidenega mesta. Vrtnice obrezujemo na Primorskem v prvi polovici marca. Paziti moramo, da ne zavlačujemo predolgo z rezjo, sicer bodo vrtnice pozneje zgubile preveliko snovi. Obrezujemo z ostrim nožem oziroma, zaradi trnja, s škarijami, ki pa morajo biti dobro nabrušene. Pomembno je, da obrezujemo tik nad očesom — nekaj mm nad njim. Paziti moramo, da obrezujemo poševno, da ne bi nato deževnica odtekala po očesu, vendar ne preveč poševno, ker bi se oko morebiti posušilo.

Zanimivo »Meddobje«

(Nadaljevanje s 6. strani)

Tihomirov, ki je grozotna parodija totalitarnega sistema. Čudno je, da ni bilo o tem delu Sinjavskega doslej v slovenščini takorekoč nič napisanega. Tembolj je pozdraviti ta Bükvičev temeljiti esej, opremljen z mnogimi citati. Zanimivo je tudi obširno pismo - esej Vladimira Kosa pod naslovom »Japonsko jesensko kramljanje z Meddobjem«, v katerem se dotika mnogih aktualnih problemov. Izredno zanimiv in aktualen je tudi esej o poljskem jezikoslovcu Baudouinu de Coutenay, ki je raziskoval in analiziral govoro v Beneški Sloveniji. Esaj je napisal Tine Debeljak in v njem nam pokaže tega jezikoslovca s tiste strani, kot nam ga še ni nihče prikazal — kot velikega demokrata, poštenjaka in sovražnika čvekaškega in okrutnega panslavizma, sovražnika malih narodov, slovanskih in tujih. Na koncu je objavljena z notami skladba Eda Škulja »Sveti večer«.

Reči moramo, da je to res lepa in zanimiva ter aktualna številka »Meddobja« — ki je tako ponovno dokazalo, da opravlja potrebno in važno vlogo v pluralističnem svetu slovenskih revij.

fj

Kje obrezujemo?

Koliko posamezne poganjke prikrajšamo, je odvisno od bujnosti koreninskega sistema in od debeline poganjkov. Šibkejše sorte čajevk in mnogocvetnic prikrajšamo na 4-5 očes, bujnejše na 6. Edino veljavna pravila ni. Velja pa poudariti, da priznani strokovnjaki odsvetujejo obrezovati poganjke na tri očesa, ker to ni potrebno, saj ima navadno vrtnica dovolj moči za več poganjkov.

Drugače ravnamo pri botaničnih vrstah in grmastih parkovnih vrtnicah. Te režemo zelo malo. Odstranimo stare in pozeble poganjke, prikrajšamo pa le šibke stranske. Navadno obrezujemo najbolj visoko štrleče poganjke, ker se snovi praviloma pretakajo proti vrhu, kjer je največ cvetov. Bolj vodoravni poganjki pa imajo bolj enakomerno razporejene cve tove, ker se snovi porazdele bolj enakomerno.

Popenjavke pa obrezujemo poleti po končanem cvetenju. Popenjavke cveto na dvoletnih poganjkih. Z rezjo odstranimo nedozorele poganjke, iz katerih se ne razvije cvetje, šibke poganjke, ki so že enkrat cveteli in vsa odcvetela socvetja. Največ cvetja bo naslednje leto na lepih dolgih poganjkih, ki so se razvili v začetku poletja.

Pri popenjavkah, ki ponavljajo cvetenje, popravimo rast z rezjo poleti, glavno rez pa opravimo spomladi. Takrat odstranimo izrojene in stare poganjke, stranske poganjke na dolgih šibah pa prikrajšamo na 2 do 5 očes.

Jeseni vrtnic ne režemo. Rastlinam bi s tem škodili, ker skozi obrezano mesto mraz lahko prodre globlje v tkivo in mladike močnejše pozebejo.

POTOVANJA ZA KMETOVALCE IN NJIHOVE

OTROKE

Na podlagi člena 50. rimske pogodbe je Mladinska organizacija evropskih kmetovalcev, v sodelovanju s komisijo EGS, objavila svoj program za leto 1974. Kot prejšnja leta daje ta program možnost neposrednim obdelovalcem in njihovim sinovom in hčeram, da preživijo počitnice v državah članicah EGS in hkrati pomagajo pri delu na kmetijah. Istočasno imajo udeleženci možnost, da si razširijo in izboljšajo tehnično, kulturno in jezikovno poznanje držav gostiteljic. Program je letos znatno obširnejši in zanimivejši zaradi vstopa Velike Britanije, Irske in Danske v Evropsko gospodarsko skupnost. Vse kaže, da bomo mogli v teh državah že letos prirediti počitnice.

Praksa, ki jo imamo že vrsto let, nam potrjuje izredno važnost, ki jo imajo tile »stages«, kot jim pravijo v državah Evropske gospodarske skupnosti, za mladino, ki ima možnost, da potuje v tuje države, kjer lahko spozna novo tehniko in različne ideje, ki bodo lahko koristile kmetijstvu v naših krajih. Obenem pa nudijo možnost izpopolnitve v tujem jeziku.

S tem programom želi EGS, v sodelovanju z Zvezo neposrednih obdelovalcev, nuditi mladini od 18. do 30. leta, ki je iz kmečkih družin, možnost za spoznanje in uporabo tujih tehnik.

Tedenski program je v glavnih obrisih tale: 5 delovnih dni tedensko in mesečno 30.000 lir »žepnice«. Z bivanjem bo povezana vrsta obiskov pri drugih, vzornih kmetijah, trgih itd.

Ker je rok za vpis kratek in bo število udeležencev omejeno, priporočamo zainteresiranim, da se za vsako pojasnilo zglasijo na kmečkem sindikatu v ulici Roma 20, Trst, ali na periferičnih sestankih po vaseh.

Pokrajinska zveza neposrednih obdelovalcev, Trst

Marčna številka »Ognjišča«

Na uvodnem mestu marčne številke »Ognjišča« je objavljeno pismo sedemnajstletnega dekleta pod naslovom »Včasih se mi zdi, da so si vero izmislili ljudje«. V njem pravi Barbara — tako se je podpisala — med drugim tudi tale: »Že približno dve leti zelo "čudno" gledam na našo vero. Ko premišlujem o njej, se mi zdi, da razmišljam o neki pravljici. Zdi se mi, da so si vse to izmislili ljudje takrat, ko so verovali v bogove. Le včasih, v nekaterih trenutkih, se mi zdi, da Bog obstaja. K njemu se zatečem takrat, ko ga potrebujem... Vem, da je to narobe, a si ne znam pomagati... Lepo vas prosim, pomagajte mi, da bom spet stopila na trdna tla, da bom spet lahko verjela v Boga in njegovo pomoč.« Urednik ji odgovarja med drugim: »Tudi Tvoja vera doživlja svoj razvoj. Tisti način verovanja, ki je bil dober zate kot otroka in deklica, danes ni več primeren. Ne zato, ker ni bil pravilen, ampak zato, ker za tvoja leta ni več primeren... Nihče ti ne more zameriti, da hočeš samo »stehtati« svojo vero. Nasprotno: ker je zelo važna stvar, si to dolžna storiti.«

Revija prinaša nato nekaj pesmi Srečka Kosovele, med drugim pesem »Povej, razodeni«, ki razodeva pesnikovo religioznost. V tej zvezi je zanimiv tudi intervju s pesnikovo sestro Tončko Kosovel-Ravbar, iz katerega zvemo marsikaj o Srečku Kosovelu, česar nam uradne biografije in tolmači njegove poezije ne povedo in kar nam ga človeško zelo približa ter nam ga napravi še bolj ljubega.

Novela »Šopek med smetmi« je značilen primer miselnosti mladih, ko se za dozdevno trdoto in odur-

nostjo skriva globoka čustvenost. Franc Bole je zaključil v tej številki svoj spis o Madagaskarju, ki smo ga z užitkom brali, tako da imamo danes živo in realistično predstavo o tem velikanskem otoku pred vzhodno Afriko. Zanimiv in aktualen je članek o apostolu Koroške svetem Modestu. Pri tem se mora človek vprašati, kako da se Slovenci na splošno tako malo zanimamo za tiste osebnosti, ki so bile tesno povezane z rano slovensko zgodovino, kot ravnosveti Modest. Ali je temu kriva skoro nerazumljiva brezčutnost in brezbržnost za lastno narodno zgodovino? Zakaj potem poklicani in nepoklicani ob vsaki priložnosti jadikujejo, da Slovenci nimamo zgodovine, ko pa je dejansko sploh nočejo in je ne priznavajo? Ali pa je temu kriva samo nevednost, ker je pač v šolah premalo pouka o slovenski zgodovini in še to z izkrivljenih perspektiv? Verjetno bo vzrok to drugo.

Mlade brave bo gotovo zanimala obširna reportaža o tehniki filmskega snemanja pod naslovom »Film — kratka zgodovina, kako nastane«, kjer so opisani tudi vsakovrstni triki za snemanje težkih, ne navadnih prizorov. Ta številka »Ognjišča« nam predstavlja tudi popevkarja Ringa Starra. Za 40-letnico Planice prinaša revija intervju z nekdanjim izredno priljubljenim skakalcem Rudijem Finžgarjem, iz časa, ko so bili slovenski skakalci še zmožni navdušenja.

Omeniti je še zanimiva »Pisma« in rubriko »Priče kulture«, kjer je opisana tokrat cerkev v Želju nad Vinico.

fj

32 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

63. »Poslušaj, Rajko...« je momljil Peter.
»Ti me poslušaj,« je zavpil Rajko. »Ali Marjeta ve za tvoje torke in petke? Ali tvoja žena ve?«
»Za katere torke in petke?«
»Za tiste, ki vesta zanje tudi Kiki in Ivo. Prejle sem ju srečal. Povedala sta mi, da sta bila pri tebi. Tistega jima

ne bi verjel, ko ne bi bil ti popoldne sam povedal!«
»Kaj pa sem ti povedal takega?« je pogumneje vprašal Peter.
»Da je bil tisti avto tvoj! Je bil?«
»Bil je.«
»Si se pripeljal tja s profesorico Lidijo Kober?«

»Od... Od kod to veš?«
»Si se pripeljal z njo!«
»Sem.«
»Vsek tork in petek se voziš k Zvezdi. S profesorico Lidijo Koberovo. In ti si poročeni!«
»Marjeto var

64. »Popoldne si mi rekel,« je spregovoril Rajko. »Misli sem, da rasteš v moča. Jaz sem pa mislil, Peter, da si ti mož.«
»Slišiš, Rajko...«
»Nič ne slišim! Vem, da moj brat ni pošten!«
»Rajko,« je rekel brat, »mlad si, pa...«
»Mlad? Mlad! S katerim letom pa je dovoljeno postati

nepošten, a? Povej mi, da ne bom zamudil raka!« je sikal Rajko.
»Za ovinkom je rahlo brnelo.
»Marjeta se pelje za nama,« je rekel Peter.
»Se je bojiš? Česa se ima bati poštenjak.
Marjeta je ustavila vozilo in poklicala:
»Rajko! Pridi v avto!«
»Tvoj mož mi še ni odgovoril na neko vprašanje Mar-

jeta,« je rekel Rajko.
»Naj ti odgovori,« je dejala Marjeta.
»Torej,« je vprašal Rajko, »si Marjeti povedal?«
»Nisem,« je tiho odgovoril Peter.
»Za kaj pa gre?« je vprašala Marjeta.
»Tega ti jaz res ne morem razkladati,« je rekel Rajko.
»Oprosti, Marjeta! Zares oprusti!« Pobrai je kovček in odhitel iz svetlobnega stožca.